

Брецько І. І.
доцент, кандидат психологічних наук,
Марушка В. Я.
студентка магістратури спеціальності «Психологія»
Мукачівський державний університет

ОСНОВИ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У даній статті теоретично проаналізовано особливості творчого потенціалу викладача іноземної мови. Визначено що таке творчий підхід у професійно-педагогічній діяльності та важливість його використання у викладанні іноземної мови. Також у статті узагальнено основні компоненти творчого потенціалу майбутнього вчителя іноземної мови та виділено перелік умов, за яких досягається ефективний розвиток творчого потенціалу вчителя іноземної мови.

Ключові слова: креативність, потенціал, творчий потенціал особистості, творчий підхід у педагогічній діяльності.

Проблема актуалізації творчого потенціалу майбутнього вчителя іноземної мови, незважаючи на величезну кількість емпіричних і теоретичних досліджень в різних областях наукового знання, відноситься до категорії найбільш складних, неоднозначних, недостатньо вивчених і одночасно актуальних. Актуальність її полягає в тому, що сучасному суспільству потрібні висококваліфіковані викладачі, які здатні до саморозвитку і компетентні та зацікавлені в розвитку творчого потенціалу підростаючого покоління.

Творчий підхід у педагогічній діяльності - неодмінна умова педагогічного процесу, об'єктивна професійна необхідність в діяльності педагога, в зв'язку з чим виникає необхідність підготовки вчителів у системі університетської та післядипломної освіти до творчої педагогічної діяльності, домінантою якого є вміння працювати в умовах вибору педагогічної позиції, технології, підручників, змісту і форм навчання.

Креативність - необхідна складова професійного становлення і виступає як одна з умов самореалізації педагога будь-якого профілю, особливо профілю вчителів іноземної мови, оскільки потреба у знаннях додаткової мови все більше зростає. Тому підготовка творчого вчителя іноземної мови - одна з найважливіших потреб освіти, актуальними також є

питання історичної зміни методів і прийомів навчання іноземної мови, питання пошуку інноваційних структурних типів уроку і моделювання інших форм проведення занять.

Розвиток творчого потенціалу педагога передбачає комплексне осмислення понять: «потенціал», «особистісний потенціал», «творчий потенціал». Змістовну основу визначених понять утворює термін «потенціал», який виступає в якості родового поняття. Дослідженнями даних термінів займалися: І. А. Васюкова, Дж. Гілфорд, Е. Е. Тунік, Е. І. Рогов.

Грунтуючись на дослідженнях психологів Дж. Гілфорда, Е. А. Маслоу, Л. С. Ніколаєвої, Т. Н. Чумакової, Л. І. Анциферова, Д. Б. Богоявленської і ін., можна розглядати креативність як динамічну інтегративну сукупність якостей особистості, які визначають її готовність до творчості в будь-яких сферах людської діяльності. Іншими словами - це творчі здібності людини, які можуть виражатися в мисленні, почуттях і діях, здатності породжувати оригінальні ідеї. Креативність - необхідна умова самореалізації особистості [3].

Аналіз літератури показує, що єдиного погляду на характеристику творчого потенціалу немає. К.В. Петров в структурі творчого потенціалу виділяє компоненти: мотиваційний, компонентиздібностей(яківключаютьзагальніздібності, здатність до творчості в будь-якому виді діяльності і здатності до якого небудь виду діяльності). І.В. Мартишина характеризує структуру творчого потенціалу через інтеграцію трьох компонентів: ціннісного, який відбиває притаманні педагогу ціннісно-творчі уявлення та пріоритети; когнітивного, представленого сукупністю знань, що сприяють розумінню педагогом творчого характеру його праці і впливають на творчу організацію ним професійної викладацької діяльності; діяльнісного, який об'єднав елементи, які сприяють перекладу творчого потенціалу в стан актуалізації (професійно-особистісна реалізація педагога), в якій приховані можливості для його подальшого розвитку [2].

Теоретична значимість нашого дослідження визначається тим, що запропоновані в статті змістовні характеристики творчого потенціалу і його компонентів можуть бути використані при визначенні та конкретизації професійних компетенцій сучасного викладача іноземної мови, уточнення кваліфікаційних вимог даної професії, та знаходження шляхів покращення взаємодії між вчителями та учнями.

Практичназначимістьдослідженняобумовленаможливістю використання його результатів в системі базової і додаткової психолого-педагогічної освіти для вдосконалення професійної

підготовки та підвищення кваліфікації вчителя іноземної мови.

На нашу думку, до творчого педагогічного потенціалу необхідно підходити з позиції формування, оскільки у віці 17-18 років молоді люди можуть мати «зачатки» творчого потенціалу (креативності), професійно-педагогічної цілеспрямованості, потреби професійної самоактуалізації, тому одне із завдань вищої школи - сприяти студентам у самоорганізації цих зачатків в структурну, організовану форму. У цьому віці якості особистості, які входять в структуру творчого педагогічного потенціалу, малостійкі, пластичні, отже, вони легше піддаються зовнішньому впливу, їх значно легше змінити, ніж в стадії зрілості. Зовнішні впливи і дії, яким піддається особистість з метою формування творчого педагогічного потенціалу на початковому етапі, зберігаються глибше, ніж впливу, випробовувані пізніше, - в стадії зрілості.

Важлива роль при підготовці майбутнього педагога, безумовно, належить активним методам навчання - найбільш ефективним способом організації такої взаємодії є творча навчання, що і повинно бути новим типом як навчальної взаємодії, так і педагогічного спілкування. Спробуємо визначити педагогічні умови, реалізація яких може позитивно вплинути на досліджуваний нами феномен - формування творчого педагогічного потенціалу майбутнього вчителя в умовах університетської освіти. Слід зазначити, що результатом цієї підготовки є особистісне придбання кожним студентом відповідної готовності до роботи з дітьми: мотиваційно-ціннісного (орієнтації, відносини і особистісні цілі), когнітивного (знання, уявлення), операційного (вміння і навички) [5].

На даній моделі (табл.1) висвітлено, що мета діяльності викладача іноземної мови - це ідеальний образ, втілений в продукті, який є результатом перетворення об'єкта діяльності. Важливо, щоб вона була особистісно значима. Відповідно, мета діяльності повинна з екстравертованої стати внутрішньо привабливою і особистісно усвідомленою, зрозумілою і необхідною для студента, який вмє трансформувати ззовні задану ціль в свою місію і завдання діяльності, яка виконується.

**Структурні компоненти творчого потенціалу майбутнього
викладача іноземної мови**

I. Мотиваційно-ціннісний компонент		
Мотиваційний рівень	Когнітивний рівень	Операційний рівень
Усвідомлення і прийняття мети і завдання педагогічної діяльності на мотиваційному, когнітивному і операційному рівнях		
II. Суб'єктний компонент		
Мотиваційний рівень	Когнітивний рівень	Операційний рівень
Комплекс особистісних якостей, який забезпечує реалізацію педагогічної діяльності на мотиваційному, когнітивному і операційному рівнях		
III. Об'єктний компонент		
Мотиваційний рівень	Когнітивний рівень	Операційний рівень
Оволодіння знаннями про об'єкт педагогічної діяльності на мотиваційному, когнітивному і операційному рівнях		
IV. Технологічний компонент		
Мотиваційний рівень	Когнітивний рівень	Операційний рівень
Оволодіння методиками і способами педагогічної діяльності на мотиваційному, когнітивному і операційному рівнях		
V. Результативний компонент		
Мотиваційний рівень	Когнітивний рівень	Операційний рівень
Самооцінка педагогічної діяльності на мотиваційному, когнітивному і операційному рівнях		

Суб'єктний компонент передбачає усвідомлення викладачем себе як суб'єкта діяльності, діагностику власних можливостей в її здійсненні, пізнання якостей власної особистості, які забезпечують виконання діяльності, активне включення, створення індивідуальної траєкторії пізнання, яке надає йому неповторність і своєрідність.

Майбутній викладач, у якого є потреба і бажання, активно включається в діяльність. Викладач, який не впевнений в собі - комплексує, уникає, діє за зразком заданим йому стереотипами. Суб'єктний компонент передбачає опору на основні потреби

людини: в пізнанні, в спілкуванні, творчості, навчання, в роботі, визнання і захищеності, в задоволенні, в усвідомленні своєї діяльності, в розширенні світогляду. І чим більше потреб в процесі навчання іноземної мови зможе реалізувати педагог, включаючись в діяльність, тим більше він сам самореалізується, розвине в собі якості, які притаманні справжньому «майстру».

Об'єктний компонент передбачає визначення об'єкта діяльності, позитивне ставлення до нього, зацікавленість в цьому об'єкті і потреба працювати з ним, знання його специфіки, вміння використовувати в своїй життєдіяльності.

Технологічний компонент пов'язаний з володінням засобами і способами діяльності. Кожен педагог повинен обирати для себе ті засоби та методи навчання, які найбільш зручні, доступні, привабливі, раціональні як для нього так і для студентської (учнівської) аудиторії. Він вивчає їх особливості і, з огляду на власні можливості і потреби, застосовує, виробляючи власну нову технологію.

Результативний компонент передбачає прояв індивідом рівня оволодіння компетенціями, дозволяє свідомо оцінювати результати своєї діяльності і рівень власного розвитку [4].

Розвиток креативного потенціалу майбутнього вчителя забезпечується дотриманням ряду принципів. Охарактеризуємо принципи релевантні розвитку творчого потенціалу майбутнього вчителя іноземної мови.

Принцип цілепокладання усвідомленням доцільності розвитку творчого потенціалу як необхідної професійної якості компетентного вчителя іноземної мови (покладати цілі, досягати їх, планувати свою професійну діяльність, реалізовувати її та коректувати при необхідності).

Принцип творчої активізації характеризується забезпеченням навчального процесу творчими навчально-професійними задачами, які розвивають компоненти творчого потенціалу

Принцип діагностованості характеризується забезпеченням навчального процесу ціле направленою, об'єктивною та періодично-систематичною діагностикою творчого потенціалу студента, який навчається на спеціальності вчитель іноземної мови. Його дотримуються для того, щоб при виявленні відхилень можна корегувати навчальний процес для збільшення його ефективності.

Принцип диференціального підходу характеризується здійсненням диференційного підходу до майбутнього вчителя іноземної мови. Він враховується тоді, коли розробляються та вносяться нові творчі навчально-професійні задачі [1].

Для ефективного розвитку творчого потенціалу майбутнього

вчителя іноземної мови необхідно дотримуватися всіх вищезгаданих принципів у навчально-професійній діяльності.

Нами було виділено перелік умов, за яких досягається ефективний розвиток творчого потенціалу вчителя іноземної мови, а саме:

- наявність мотиваційної сфери, бажання само розвиватися, вдосконалювати свої професійні уміння та навички;
- врахування індивідуальних особливостей особистості майбутнього педагога;
- усвідомлення значимості гуманістичної цінності творчої індивідуальності особистості;
- специфічна організація навчання майбутніх вчителів іноземної мови;
- розвиток здібностей майбутніх професіоналів до аналізу, усвідомлення результатів своєї професійної діяльності;
- оволодіння знаннями про прояви творчого потенціалу, знаннями про те, як його розвивати, як поєднувати та використовувати його у педагогічній діяльності [2].

Отже, можемо зробити наступні висновки, що результатом сформованості творчої компетенції є стійка потреба займатися професійною діяльністю, інтерес до неї і бажання постійно самовдосконалюватися, глибокі осмислені знання специфіки цієї діяльності, а також майстерне її виконання.

Підготовка майбутнього викладача іноземної мови в системі університетської освіти повинна базуватися на таких компонентах творчого потенціалу, як мотиваційно-цільовий, суб'єктний, об'єктний, технологічний, результативний, які сприяють розвитку особистості в творчо-креативному напрямку, що в свою чергу визначає потенціал майбутнього вчителя в умовах вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов: наук.-метод. зб. / ред. С.Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 1996. – 114с.
2. Никольская О. Л. Творческий потенциал педагога начальных классов как научно-педагогическая проблема / О. Л. Никольская // Современные проблемы науки и образования. – 2015. – № 6.
3. Пассов Е. И. Концепция высшего профессионального педагогического образования (на примере иноязычного образования) / Е. И. Пассов. – Липецк : Липецкий гос. пед. ин-тут, 1998. – 240 с.
4. Сисоєва С. О. Педагогічна творчість : монографія / С. О. Сисоєва. – К. : Каравела, 1998. – 152 с.
5. Ярмакеєв И. Э. Развитие профессионально-смыслового

This article gives the possibility to theoretically analyze the peculiarities of the creative potential of the teacher of a foreign language. It identifies a creative approach to vocational and pedagogical activities and the importance of its use in teaching a foreign language. Also we summarize the main components of the creative potential of the future teacher of a foreign language and lists the conditions under which the effective development of the creative potential of the foreign language teacher is achieved in the article.

Key words: creativity, potential, creative potential of the person, creative approach in pedagogical activity.

УДК 373.3.016:811.111:373.3.091.33-028.22:004

Бундаш Л. Й.
студентка IV курсу, спеціальності
«Філологія*(англійська)»
Кравченко Т. М.
старший викладач,
Мукачівський державний університет

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ SMART BOARD НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У статті розглядаються особливості застосування технологій SMART Board на уроках англійської мови в початковій школі, виокремлені властивості і принципи використання інтерактивної дошки, які сприяють формуванню мовної, мовленнєвої та країнознавчої компетенцій.

Ключові слова: інноваційні технології, інтерактивна дошка SMART Board, мультимедійний проектор, початкова школа, навчальні матеріали.

Значні перспективи для оптимального вирішення завдань навчання, освіти, виховання і розвитку особистості молодшого школяра у навчально-виховному процесі з іноземної мови відкриває застосування інтерактивного мультимедійного програмно-технологічного навчального комплексу на основі технології SMART Board, що більше відомий під назвою «інтерактивна дошка».

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>